

Ohjeistus sidonnaisuus- ilmoituksista ja -rekisteristä

Helsinki 2016

Sisällysluettelo

Sidonnaisuuden määritelmä	3
Sovellettava lainsäädäntö	4
Ilmoitusvelvollisuuden piiri	5
Ilmoitusten sisältö	6
Ilmoitusten tekeminen	7
Vastuu sidonnaisuusrekisteristä	8
Rekisterin julkaiseminen yleisessä tietoverkossa	10
Vapaaehtoinen ilmoittaminen laissa säädettyä laajemmin	10
Ilmoitusten korjaaminen	11
Ilmoitusten poistaminen.....	12
Tiedon antaminen rekisteristä	12
Siirtymävaihe	13
Sidonnaisuusilmoitusten arkistointi.....	13
Liitteet	
Sidonnaisuusilmoitus	14
Rekisteriseloste	15

ISBN 978-952-293-404-8 (pdf)
© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2016

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
www.kunnat.net

Sidonnaisuuden määritelmä

Kuntalain (410/2015) mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Säännöstä sovelletaan 1.6.2017 alkaen.

Poliittisen edustautumisen eräänä tarkoituksena on erilaisten intressien kanavoituminen päätöksentekoon. Sidokset yritys- ja yhdistystoimintaan voivat olla hyödyllisiä kosketuspintoja kunnallishallinnon ulkopuolelle. Sidoksiin voi kuitenkin liittyä epätervettä edunvalvontaa, jos päätöksenteon vaikuttimena on esimerkiksi sidonnaisuuteen liittyvä kiitollisuudenvelka tai taloudellinen riippuvuussuhde. Sidonnaisuudesta voi seurata myös esteellisyytilanne.

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakolta estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luotettavuutta kunnissa. Sidonnaisuuksien ilmoittamisella ja rekisterin julkaisemisella internetissä pyritään turvaamaan kunnan asukkaiden luottamusta hallinnon riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen. Sidonnaisuuksia koskeva sääntely, joka lisää avoimuutta, edistää myös korruption torjuntaa. Vuoro-vaikutussuhteet ovat normaalia toimintaa, ne voivat kuitenkin muuttua rakenteelliseksi korruptioksi, jos päätöksenteon rakenteet sisältävät puutteita, jotka mahdollistavat korruptiivista käyttäytymistä. Sidonnaisuuksien julkaisemisella on ehkäisevää vaikutusta vallan ja aseman väärinkäytön sekä vaikutusvallan väärinkäytön ilmeneeseen. Hyvän hallinnon noudattamista ja päätöksenteon pohjautumista yhteiseen etuun voidaan tarkkailla sidosten ollessa julkisia.

Kuntalain mukaan esteellisen henkilön on edelleenkin ilmoitettava esteellisyydestään ja esitettävä toimitelmien pyynnöstä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä esteellisyyssarvioinnissa. Sidos ei välttämättä estä osallistumasta päätöksentekoon. Esteellisyyssarviointi tehdään tapaus- ja asiakohtaisesti. Sidonnaisuusilmoitus ei myöskään korvaa luottamushenkilön velvollisuutta esittää selvitys vaalikelpoisuuden arvioinnin edellyttävistä tiedoista. Valtuutetun ja varavaltuutetun velvollisuudesta ilmoittaa vaalirahoituksesta säädetään ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (273/2009). Viranhaltijoiden velvollisuudesta hakea sivutoimilupaa ja tehdä sivutoimi-ilmoitus säädetään laissa kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003).

Sovellettava lainsäädäntö

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Säännöstä sovelletaan 1.6.2017 alkaen. Tätä ennen sidonnaisuustietojen kerääminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja yleiseen tietoverkkoon vieminen suostumukseen.

Kuntalaki 84 §

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimintaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtäväänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Kuntalain 64.1 §:n mukaan sidonnaisuussäätelyä sovelletaan myös kuntayhtymään.

Ilmoitusvelvollisuuden piiri

Kuntalain 84.2 §:ssä säädetään siitä, keitä ilmoitusvelvollisuus koskee. Ilmoitusvelvollisuus on rajattu koskemaan kunnan keskeisiä luottamushenkilöitä ja johtavia viranhaltijoita. Näiden lisäksi myös sellaiset luottamustoimet, joissa toiminnan avoimuudella on keskeinen merkitys, ovat ilmoitusvelvollisuuden piirissä.

Ilmoitusvelvollisia luottamushenkilöitä ovat kunnanhallituksen jäsenet, valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, lautakunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä pormestari ja apulaispormestari. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamia tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä.

Velvollisuus koskee myös toimielinten varajäseniä. Velvollisuutta ei sovelleta luottamushenkilöiden läheisiin, esim. perheenjäseniin.

Kuntalain 30.5 §:n mukaan kunnanhallituksen, lautakunnan, valiokunnan ja johdokunnan jaostoihin sovelletaan, mitä asianomaisesta toimielimestä säädetään. Siten velvollisuus sidonnaisuusilmoituksen tekemiseen koskee myös kunnanhallituksen jaostoa ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jaostoa sekä muiden lautakuntien jaostojen puheenjohtajia ja esittelijöitä.

Valiokuntamallissa velvollisuus sidonnaisuusilmoituksen tekemiseen koskee jokaisen valiokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan valiokunnan kaikkia jäseniä ja varajäseniä. Velvollisuus koskee myös valiokunnan esittelijää.

Velvollisuus sidonnaisuusilmoituksen tekemiseen koskee myös kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia sekä lautakunnan esittelijää. Keskusvaalilautakunta vastaa kunnassa järjestettävien vaalien monista käytännön järjestelyistä. Keskusvaalilautakunnan lisäksi asetetaan ennen vaaleja kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta. Velvollisuus sidonnaisuusilmoituksen tekemiseen koskee sinänsä myös vaalilautakunnan puheenjohtajistoa ja esittelijää. Käytännössä on kuitenkin erittäin epätodennäköistä, että vaalilautakunnan puheenjohtajilla tai esittelijällä olisi lain tarkoittamia kyseisen luottamustehtävän hoitamisen kannalta merkityksellisiä sidonnaisuuksia. Vaalilautakunnan toimintaan ja tehtäviin ei lähtökohtaisesti liity sellaista päätöksentekovaltaa, mihin sidonnaisuussäätelyssä viitataan.

Viranhaltijoista ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat kunnanjohtaja sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijät. Viranhaltijoiden on lisäksi ilmoitettava kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 18 §:n nojalla sivutoimistaan.

Kuntalain 64.1 §:n mukaan sidonnaisuussääntelyä sovelletaan myös kuntayhtymään. Kuntayhtymässä hallituksen jäsenet, yhtymävaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, lautakuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat ovat ilmoitusvelvollisia. Velvollisuus koskee myös toimielinten varajäseniä. Kuntayhtymän viranhaltijoista ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat kuntayhtymän johtaja/toimitusjohtaja sekä hallituksen ja lautakuntien esittelijät.

Ilmoitusten sisältö

Sidonnaisuusilmoitus on tehtävä luottamushenkilön tai viranhaltijan johtotehtävistä sekä luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä. Lisäksi ilmoitus tehdään merkittävästä varallisuudesta ja muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Kaikilla sidonnaisuuksilla ei ole merkitystä luottamustehtävän tai virkatehtävän hoitamiseen. Asia ratkaistaan tapauskohtaisesti. Esimerkiksi vapaa-ajan harrastuksiin liittyvät tiedot voivat olla sellaisia, joilla tällaista merkitystä ei ole.

Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä liike- ja ammattitoimintaa. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat yrityksen tai muun yhteisön johtotehtävät eli ainakin toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan tehtävät. Luottamustoimilla tarkoitetaan yhteisön tai yrityksen toimielinten jäsenyyttä eli keskeisimmin yrityksen hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenyyttä.

Eduskuntakäsittelyssä lakiin otettiin velvollisuus ilmoittaa myös merkittävästä varallisuudesta. Merkittävällä varallisuudella voidaan katsoa tarkoitettavan mm. merkittäviä kiinteistöjen tai asunto-osakeyhtiön osakkeiden omistuksia. Tulkintaohjeena voidaan pitää varallisuuden liittymistä elinkeinotoimintaan tai sijoitustoimintaan, joten esimerkiksi pelkästään oman asunnon osakkeenomistus ei kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Lähtökohtaisesti merkitystä voi olla sellaisella kiinteistöjen omistuksilla, jotka sijaitsevat omassa kunnassa tai sellaisella alueella, johon päätöksenteko kohdistuu. Joissain tapauksissa maan ja metsän omistamisella omassa kunnassa voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Tapauskohtaisesti merkitystä luottamustehtävän hoitamisen kannalta voi katsoa olevan kiinteistöyhtiöiden osakkeiden omistamisella tai muulla osakkeenomistuksella. Myös ammattiin liittyvillä osakkuuksilla ja omistuksilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Tapauskohtaisesti myös merkittävällä velalla ja kolmannen tahon puolesta annetulla sitoumuksella (esim. takaus tai vakuus) voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa, erityisesti jos velka liittyy elinkeinotoimintaan.

Myös henkilön yhdistys- ja säätiötoiminnalla voi olla merkitystä kunnallisen päätöksenteon puolueettomuuden arvioinnissa. Ilmoitusvelvollisuus koskisi niitä tietoja,

joilla voidaan objektiivisesti arvioiden voivan olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa.

Ilmoitusvelvollisuus koskee ainoastaan asiaomaisen luottamushenkilön tai viranhaltijan omia sidonnaisuuksia. Velvollisuus ei siten koske läheisten henkilöiden jäsenyyksiä tai omistuksia.

Ilmoitusten tekeminen

Sidonnaisuusilmoitukset tehdään kunnassa tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi (kuntalaki 121 §). Lähtökohtana on, että ilmoitusvelvollinen itse on vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä, mutta tarkastuslautakunnalla on valvontavelvollisuuteensa liittyen mahdollisuus kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uusi ilmoitus tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Täydennyspyyntömenettelyyn voidaan ryhtyä, jos tarkastuslautakunnan tietoon tulee sidonnaisuuksia, joista ei ole ilmoitettu.

Kunnalla on henkilötietolain nojalla oikeus käsitellä sidonnaisuusrekisterissä ainoastaan sidonnaisuussääntelyn näkökulmasta tarpeellisia tietoja. Kunta ei siten voi ottaa sidonnaisuusrekisteriin tietoja sidonnaisuusnäkökulmasta epärelevantteistä seikoista, vaikka tällaisia seikkoja olisi ilmoitettu. Kunnan täytyy siis arvioida, miltä osin ilmoitetut seikat ovat laissa tarkoitettuja sidonnaisuuksia.

Sidonnaisuusilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on valittu luottamustoimeensa tai tehtäväänsä. Tämä tarkoittaa, että sidonnaisuusilmoitukset annetaan pääsääntöisesti valtuustokauden alkaessa. Valtuustokauden aikana jätetään yksittäisiä ilmoituksia, lähinnä toimielinten jäsenten tai esittelijöiden vaihtuessa. Lisäksi henkilöllä on tietenkin velvollisuus ilmoittaa muutoksista sekä korjata virheelliset tiedot.

Tarkastuslautakunta vie ilmoitukset valtuustolle tiedoksi säännöllisesti. Suosittelemme, että tarkastuslautakunta vie ilmoitukset vuosittain (1–2 kertaa vuodessa) valtuustolle tiedoksi. Ilmoitukset voidaan julkaista yleisessä tietoverkossa ennen valtuustolle tiedoksi viemistä. Oleellista on, että rekisteri on ajantasainen.

Sidonnaisuusilmoituksiin saattaa poikkeustapauksissa sisältyä salassa pidettävää tietoa. Salassa pidettävää tietoa ei julkaista yleisessä tietoverkossa. Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa, että sidonnaisuusilmoitukset sisältävät ainoastaan lain edellyttämiä tietoja, ja että salassa pidettävää tietoa taikka tarpeettomia henkilötie-

toja ei viedä yleiseen tietoverkkoon. Ilmoitukset, joihin sisältyy salassa pidettävää tietoa, käsitellään valtuustossa suljetussa kokouksessa.

Muutokset ja täydennykset viedään ilman viivytystä rekisteriin ja yleiseen tietoverkkoon. Muutokset ja täydennykset viedään valtuuston tiedoksi samassa aikataulussa kuin uudetkin ilmoitukset, eli esimerkiksi vuosittain.

Rekisteritietoja vastaanottaessa on informoitava rekisteröityjen kiello-oikeudesta. Rekisteröidyillä on oikeus henkilötietolain nojalla kieltää omien tietojensa luovutus rekisteristä suoramarkkinointiin, markkina- ja mielipidetutkimukseen, henkilömatrikkeliin tai sukututkimukseen. Kunta rekisterinpitäjänä voi myös päättää ja rekisteriselosteessa erikseen mainita, että luovutuksia näihin tarkoituksiin ei oletusarvoisesti tehdä rekisteristä.

Vastuu sidonnaisuusrekisteristä

Sidonnaisuusilmoitukset muodostavat kunnassa henkilörekisterin, johon sovelletaan henkilötietolakia (523/1999). Henkilötietolain mukaan rekisteritoimintaan ja henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan seuraavia yleisiä velvoitteita:

Huolellisuusvelvoite (HTL 5 §)

Henkilötietolain mukaan rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja laillisesti, noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä toimia muutoinkin niin, ettei rekisteröidyn yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojan turvaavia perusoikeuksia rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta.

Suunnitteluelvoite (HTL 6 §)

Henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä se, mistä henkilötiedot säännönmukaisesti hankitaan ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan, on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään.

Käyttötarkoitussidonnaisuus (HTL 7 §)

Henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteen sopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Myöhempää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoi-

tusta varten ei pidetä yhteen sopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa.

Tarpeellisuusvaatimus (HTL 9 §)

Käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia.

Virheettömyysvaatimus (HTL 9 §)

Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä.

Rekisteriselosteen laatimis- ja saatavillapitovelvoite (HTL 10 §)

Henkilötietolain 3 §:n 1 mom. 4 kohdan mukaan rekisterinpitäjä on yhteisö, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Henkilötietojen käsittely on saman lain nojalla tietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Rekisterinpitäjä vastaa, että sidonnaisuusrekisterissä käsitellään henkilötietoja lain vaatimusten mukaisesti. Rekisterinpitäjän vastuuseen kuuluu myös tietojen asianmukaisesta suojaamisesta huolehtiminen. Käsittelijä taas vastaa yksittäisistä toimenpiteistä.

Tarkoituksenmukaista on, että sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjänä kunnassa on tarkastuslautakunta. On huomioitava, että rekisterin ylläpito ja päätöksenteko rekisteriin liittyen ovat hallintotehtäviä, jotka voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla (PL 124 §).

Sidonnaisuusrekisterin tekninen toteutus, esimerkiksi liittyen verkossa julkaisemiseen, on mahdollista hankkia ulkoiselta toimittajalta. Riippuen sopimuksen ja palvelun sisällöstä sopimusosapuoli, eli palvelu- tai järjestelmätoimittaja, voi olla sidonnaisuusrekisteriin nähden henkilötietojen käsittelijän roolissa. Kunta ei kuitenkaan voi siirtää vastuuta omasta hallintotehtävästään palveluntarjoajalle. Eli vaikka itse tekninen toteutus olisikin ulkoistettu, kunnan viranomaisen täytyy viime kädessä päättää rekisterin sisällöstä. Päätökset tietojen ottamisesta rekisteriin, tietojen julkaisemisesta ja viemisestä valtuustolle tiedoksi tehdään aina viranomaisessa.

Rekisterin julkaiseminen yleisessä tietoverkossa

Avoimuuden kannalta on tärkeää, että sidonnaisuusrekisteri julkaistaan yleisessä tietoverkossa, jolloin kenellä hyvänsä on oikeus tutustua sidonnaisuustietoihin. Sidonnaisuusilmoituksia koskevat tiedot ovat saatavilla yleisessä tietoverkossa, ellei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Julkisuuslain 24 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ei saa viedä julkiseen tietoverkkoon. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 (yksityiselämän suoja) kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat mm. tiedot henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista. Saman säännöksen mukaan salassa pidettäviä ovat tiedot henkilön poliittisesta vakaumuksesta. Tiedot henkilön toimimisesta poliittisessa tai muussa luottamustehtävässä tai henkilön pyrkimisestä sellaiseen tehtävään samoin kuin tiedot henkilön osallistumisesta poliittisen puolueen perustamiseen ja rekisteröintiin tai valitsijayhdistyksen perustamiseen vaaleja varten, ovat kuitenkin julkisia. Kuuluminen rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön hallitukseen on yhdistysrekisteriin merkittävänä tietona julkinen. Sen sijaan yhdistyksen jäsenyys jää julkisuuden ulkopuolelle. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat muun muassa asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön kokonaisvarallisuudesta.

Muita henkilötietoja kuin mitä sidonnaisuuksien ilmoittaminen lain mukaan edellyttää ei saa viedä yleiseen tietoverkkoon ilman suostumusta. Yleiseen tietoverkkoon ei esimerkiksi voi viedä tietoa sidonnaisuudesta, jolla ei ole merkitystä luottamustehtävän hoitamisen kannalta tai esimerkiksi tietoja ilmoittajan perheenjäsenensä harrastuksista

Vapaaehtoinen ilmoittaminen laissa säädettyä laajemmin

Jos kunnassa halutaan tehdä säädettyä laajemmin internetissä julkaistavia sidonnaisuusilmoituksia, esimerkiksi jos luottamushenkilöt ja viranhaltijat, jotka eivät ole kuntalain 84 §:n sääntelyn piirissä, vapaaehtoisesti ilmoittavat sitoumuksiaan, tulee ilmoitusten käsittelyn kunnassa perustua luottamushenkilön tai viranhaltijan suos-

tumukseen. Myös ilmoitusten sisällön laajentaminen laissa säädetystä poikkeavasti tulee perustua suostumukseen. Vapaaehtoisen rekisterin vieminen internetiin ei ole mahdollista ilman rekisteröidyn suostumusta.

Vapaaehtoisistakin ilmoituksista muodostuu henkilörekisteri, jota koskee henkilötietolaki ja henkilötietolaissa säädettyt velvoitteet, kuten rekisteriselosteen laatimisvelvollisuus. Vapaaehtoinen rekisteri on kuntalain 84 §:n rekisteristä erillinen henkilörekisteri. Vaikka tiedot ilmoitetaan kunnalle ja sen internetsivuilla vapaaehtoisesti, kysymyksessä on viranomaisen eli kunnan rekisteri. Kunta on vastuussa tämänkin rekisterin sisällöstä. Kunta toimii toisin sanoen myös vapaaehtoisen rekisterin rekisterinpitäjänä ja rekisterin tietosisältö perustuu aina kunnan henkilötietolain mukaiseen suunnitelmaan ja käyttötarkoituksen määrittelyyn. Ilmoittaja itse ei voi päättää, mitä tietoja rekisteriin viedään.

Ilmoitusten korjaaminen

Rekisterinpitäjä on vastuussa siitä, että sidonnaisuusrekisteri on ajan tasalla ja sisältää virheetöntä tietoa.

Henkilötietolain 29 §:n mukaan rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Rekisterinpitäjän on myös estettävä tällaisen tiedon leviäminen, jos tieto voi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen oikeuksiaan.

Tämä tarkoittaa, että uudet ilmoitukset, muutokset ja täydennykset on vietävä rekisteriin ilman viivytystä. Ottaen huomioon yleisessä tietoverkossa julkaistun sidonnaisuusrekisterin tarkoitus ja merkitys, myös siihen tehdään lisäykset, muutokset ja täydennykset viivytyksettä.

Jollei rekisterinpitäjä hyväksy rekisteröidyn vaatimusta tiedon korjaamisesta, hänen on annettava asiasta kirjallinen todistus. Todistuksessa on mainittava myös ne syyt, joiden vuoksi vaatimusta ei ole hyväksytty.

Rekisterinpitäjän on ilmoitettava tiedon korjaamisesta sille, jolle rekisterinpitäjä on luovuttanut tai jolta rekisterinpitäjä on saanut virheellisen henkilötiedon. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos ilmoittaminen on mahdotonta tai vaatii kohtuutonta vaivaa.

Ilmoitusten poistaminen

Kun luottamustoimi tai tehtävä on päättynyt, rekisteristä ja tietoverkosta poistetaan kyseisen henkilön tiedot. Vanhentuneita tietoja ei saa jäädä rekisteriin.

Tiedon antaminen rekisteristä

Sidonnaisuusrekisteri on viranomaisen henkilörekisteri, johon sovelletaan julkisuuslakia. Tiedon antamiseen ja luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan julkisuuslakia.

Sidonnaisuusrekisteriin saattaa sisältyä sekä julkista että salassa pidettävää tietoa.

Jos julkisia tietoja rekisteristä pyydetään suullisesti, nähtäväksi tai jäljennettäväksi on tiedot annettava pyydetyllä tavalla, jollei tästä koidu virkatoiminnalle kohtuutonta haittaa. Näissä tapauksissa ei pääsääntöisesti tarvitse selvittää pyytäjän henkilöllisyyttä tai tietojen käyttötarkoitusta. Huomioitava on kuitenkin, että rekisteröidyillä on henkilötietolain mukainen kieltämis-oikeus ja on voinut kieltää tietojensa luovuttamisen suoramarkkinointiin, markkina- ja mielipidetutkimukseen, henkilömatrikkeihin tai sukututkimukseen.

Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan internetissä lukuun ottamatta mahdollisesti salassa pidettäviä tietoja. Tällöin sovellettavaksi tulee julkisuuslain 16.3 §. Kunnan oikeus käsitellä tietoja internetissä perustuu tällöin kuntalain 84 §:ään.

Julkisuuslain säännöstä (16.3 §) sovelletaan silloin, kun tietoja pyydetään kopiona, tulosteena tai sähköisesti, esimerkiksi sähköpostitse. Näissä tapauksissa rekisterinpitäjän on selvitettävä luovutuksensaajan oikeus käsitellä pyydettyjä henkilötietoja ja niiden käyttötarkoitus. Tietoja voi luovuttaa ainoastaan, jos luovutuksensaajan oikeus käsitellä henkilötietoja on sopusoinnussa henkilötietolain 8 §:n vaatimusten kanssa. Kyseisen pykälän mukaan henkilötietoja saa käsitellä mm. rekisteröidyn suostumuksella, rekisteröidyn toimeksiannosta tai sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tai jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu laissa säädetystä tehtävästä tai velvoitteesta. Käsittely on pykälän mukaan sallittu myös esimerkiksi asiakas- tai palvelussuhteen, jäsenyyden tai muun niihin verrattavaan suhteen perusteella.

Julkisuuslain 16.3 §:n säännöksestä huolimatta tietoja voi aina luovuttaa myös kopiona, tulosteena tai sähköisesti yksityiselle henkilölle tavanomaisiin yksityisiin

tarkoituksiin, toimittajalle toimituksellisiin tarkoituksiin ja taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten.

Rekisteristä ei saa luovuttaa sivulliselle salassa pidettäviä tietoja. Julkisuuslain 11 §:n ja 12 §:n mukaan rekisteröidyllä itsellä on oikeus omiin tietoihinsa rekisteristä, myös salassa pidettäviin. Myös asianosaisasemassa olevalla henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus salassa pidettäviin tietoihin rekisteristä.

Siirtymävaihe

Uuden kuntalain säännöstä sidonnaisuusrekisteristä sovelletaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta lukien, eli 1.6.2017 lukien. Sidonnaisuusilmoitukset kerätään kesäkuussa 2017 valittavilta kuntalain 84 §:ssä tarkoitetuilta luottamushenkilöiltä, vaikka lain voimaan tullessa vielä vanhan valtuustokauden luottamushenkilöt hoitavat luottamustoimiaan uusien luottamushenkilöiden valintaan asti. Tätä ennen sidonnaisuustietojen kerääminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja yleisen tietoverkkoon vieminen suostumukseen.

Tarkastuslautakunta on 1.6.2017 alkaen vastuussa sidonnaisuusilmoitusten vastaanottamisesta, rekisterin tietosisällön virheettömyydestä ja siitä, ettei rekisteriin viedä ylimääräisiä tai sääntelyn näkökulmasta turhia tietoja. Tarkastuslautakunnan on tarkastettava ilmoitukset ennen tiedon viemistä rekisteriin ja yleiseen tietoverkkoon. Sen takia esimerkiksi järjestelmä, jonka mukaan luottamushenkilöt itse kirjautuvat järjestelmään ja ilmoittavat itse tiedot suoraan rekisteriin ilman viranomaisen myötävaikutusta, ei ole sopuoinnussa uuden kuntalain kanssa.

Sidonnaisuusilmoitusten arkistointi

Arkistolaitos ottaa kantaa sidonnaisuusilmoitusten säilytysaikaan vuoden 2016 aikana.

Erityistä huomiota sidonnaisuusrekisteriin liittyen on kiinnitettävä siihen, että tieto sidonnaisuusilmoitusten kulloisestakin sisällöstä säilyy arkistointia varten.

Liite. Sidonnaisuusilmoitus

Tällä lomakkeella tehdään kuntalain 84 §:ssä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus tarkastuslautakunnalle. Tarkastuslautakunta valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Tutustu sidonnaisuusrekisterin rekisteriselosteeseen: xxxx

Ilmoittajan henkilötiedot

Sukunimi:

Etunimi:

Luottamustehtävä tai virkatehtävä:

Johto- ja luottamustehtävät elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhteisöissä (Yhteisön nimi, toimiala, tehtävä)

Kunnan nimeämänä edustajana:

Muut tehtävät:

Merkittävä varallisuus

Muu sidonnaisuus, jolla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävän hoidossa

Päiväys ja allekirjoitus

Vastaanotettu:

Julkaistu yleisessä tietoverkossa:

Kunnan valtuustolle tiedoksi:

Liite. Rekisteriseloste

REKISTERISELOSTE Henkilötietolaki (523/1999) 10 §

Lue täyttöohjeet ennen rekisteriselosteen täyttämistä. Käytä tarvittaessa liitettä.

Laatimisaiva

1a Rekisterin- pitäjä	Nimi Kunnan tarkastuslautakunta
	Osoite
	Muut yhteystiedot (esim. puhelin virka-aikana, sähköpostiosoite) Yhteyshenkilö
2 Yhteyshenki- lö rekisteriä koskevissa asioissa	Nimi Yhteyshenkilö
	Osoite
	Muut yhteystiedot (esim. puhelin virka-aikana, sähköpostiosoite)
3 Rekisterin nimi	Kunta x:n kuntalain 84 §:n mukainen sidonnaisuusrekisteri
4 Henkilötieto- jen käsittelyn tarkoitus	Henkilötietoja käsitellään kuntalain 84 §:n perusteella. Kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.
5 Rekisterin tietosisältö	Henkilöpiiri: Kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäsenet ja varajäsenet, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, kunnanjohtaja, pormestari ja apulaispormestari sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan sekä jaostojen esittelijät.
	Kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jaoston jäsenet ja varajäsenet, muiden lautakuntien jaostojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.
	Tietosisältö: Yllä mainittujen henkilöiden kuntalain 84 §:ssa tarkoitettujen luottamus- ja virkatehtävän hoitamisen kannalta merkitykselliset sidonnaisuudet: johtotehtävät ja luottamustoimet elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävä varallisuus ja muut sidonnaisuudet, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa.
6 Säännönmu- kaiset tieto- lähteet	Ilmoitusvelvollisten tekemät sidonnaisuusilmoitukset.

REKISTERISELOSTE

2

<p>7 Tietojen säännönmukaiset luovutukset</p>	<p>Sidonnaisuusilmoitus tehdään kuntalain 84 §:n mukaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kuntalain mukaan kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.</p>
<p>8 Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle</p>	<p>Tietoja pidetään nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Ei muita siirtoja EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.</p>
<p>9 Rekisterin suojauksen periaatteet</p>	<p>A Manuaalinen aineisto Mahdollinen manuaalinen aineisto säilytetään lukitussa kaapissa tai muussa tilassa, johon pääsy määräytyy virkatehtävien perusteella.</p> <p>B ATK:lla käsiteltävät tiedot ATK-muodossa olevat tiedot säilytetään kunnan omalla palvelimella / ulkoisella kovalevyllä, joka säilytetään lukitussa kaapissa / muussa suljetussa tilassa / kunnan intranetissa.</p>